

7. İSMİHAN TOPAÇ

"HER ZAMAN NE DÜŞÜNDÜĞÜMÜ SÖYLEDİM."

7. İSMİHAN TOPAÇ

„ICH HABE IMMER GESAGT, WAS ICH DENKE."

7. İSMİHAN TOPAÇ

"I HAVE ALWAYS SPOKEN MY MIND."

İsmihan Topaç 1970 yılında St.Gallen kantonuna bağlı Grabs'ta, bir Türk işçi ailesinin üçüncü çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası Flawil'de Bühler firmasında metal tesviyecisi olarak çalıştı. Annesi daha çok ev hanımıydı ama zaman zaman HABIS (1995 yılında faaliyetine son verdi) ve FLAWA isimli tekstil fabrikalarında çalıştı. İsmihan, Flawil'de ormanın kenarında bir apartmanda büyüdü. "On iki kişilik bir gruptuk, ormanda ve nehrin kenarında oyun oynardık. İtalyan bir aile dışında herkes İsviçreliydi." Babasının kurucuları arasında yer aldığı dernekte Türkiye'den gelen diğer ailelerle iletişim kuruyor-duk, diye anlatıyor İsmihan Topaç.

Topaç ailesi yaz tatillerini İstanbul'da geçiriyordu. Babası İstanbul'daki evini yeniliyordu ve çocuklar çok sıkılıyordu. Deniz kenarında kampa gitmeyi heyecanla bekliyorlardı. Daha sonra babası karısı ve çocuklarının ısrarı üzerine bir yazlık satın aldı. Ondan sonra yaz tatilleri keyifli bir hal aldı, diye anlatıyor İsmihan Hanım. Ancak uzun yolculuk zahmetli oluyordu. Çocukken arabayla Bulgaristan'dan geçerken korkunç bir kaygı duyuyorlardı. Çok tehlikeli olduğu söylenen yolda babası 400 kilometre boyunca asla durup mola vermezdi.

"OKULU TÜRKİYE'DE KEŞFETTİM."

Babası İsviçre'de 55 yaşında erken emekli olup 1986 yılında İstanbul'a dönmeye karar verince o da ailesiyle birlikte dönmek zorunda kaldı. Daha sonra, diyor İsmihan Topaç, bu karardan memnun oldum. İstanbul'da Anadolu lisesinin edebiyat bölümünde okudu. Türk devletinin Avusturya, Almanya ve İsviçre'de çalışan işçi ailelerinin çocukları için özel olarak kurduğu bir liseydi bu. Derslerin bir kısmı Almanca, bir kısmı Türkçe veriliyordu. Başlangıçta bu hiç kolay olmadı, tüm bu değişim kültür şoku yaşamasına neden oldu: Okul üniformaları, disiplin ve Türkçe. Hepsinin için yeniydi. Ama o bütün bu meydan okumaların üstesinden gelip iyi bir öğrenci olmayı başardı. Ve anlatıyor: "İsviçre'de okul benim için önemli değildi, sadece geçmem gerekiyordu. Herkes, zaten sadece meslek okuluna devam edebileceğimi, başka şansım olmadığını söylüyorlardı. Ancak

İsmihan Topaç kam 1970 in Grabs, Kanton St. Gallen, als drittes Kind einer türkischen Gastarbeiterfamilie auf die Welt. Der Vater arbeitete als Konstruktionschlosser bei der Firma Bühler in Flawil, die Mutter war hauptsächlich Hausfrau und zeitweise in den Textilfabriken HABIS, die ihren Betrieb 1995 einstellte, und FLAWA tätig. Aufgewachsen ist sie in Flawil, in einem Mehrfamilienhaus, oben am Waldrand. „Wir waren eine Gruppe von zwölf Kindern, waren viel draussen im Wald, spielten am Bach. Es gab noch eine italienische Familie, sonst waren alles Schweizer.“ Den Kontakt zu anderen Familien aus der Türkei hätten sie im Verein, den der Vater mitbegründet hatte, gepflegt, erzählt İsmihan Topaç.

Die Sommerferien verbrachte die Familie in Istanbul, der Vater renovierte sein Haus, die Kinder hätten sich gelangweilt und konnten die Tage auf dem Campingplatz am Meer kaum erwarten. Später habe der Vater auf Drängen der Kinder und seiner Frau eine Ferienwohnung gekauft. Sie habe sich gefreut auf die Sommerferien, erzählt İsmihan Topaç. Nur die lange Reise sei mühsam gewesen. Sie hätten als Kinder immer schreckliche Ängste ausgestanden, wenn sie durch Bulgarien fuhren. Der Vater habe während dieser 400 Kilometer langen Strecke nie angehalten. Es sei zu gefährlich, hiess es immer.

"DIE SCHULE ENTDECKTE ICH IN DER TÜRKIE."

Als ihr Vater sich in der Schweiz 55-jährig frühzeitig pensionieren liess und 1986 beschloss, nach Istanbul zurück zu kehren, musste sie mit. Im Nachhinein, meint İsmihan Topaç, sei sie glücklich darüber. Sie besuchte in Istanbul das Anadolu Lisesi mit Schwerpunkt Literatur, ein Gymnasium, das der türkische Staat speziell für die Kinder der Gastarbeiterfamilien in Österreich, Deutschland und der Schweiz eingerichtet hatte. Ein Teil der Fächer wurde in Deutsch unterrichtet, ein anderer in Türkisch. Zu Beginn sei es ganz und gar nicht einfach, der Wechsel ein Kulturschock gewesen: Schuluniformen, Disziplin und die türkische Sprache – alles neu. Doch sie nahm die Herausforderung an und wurde eine gute Schülerin.

İsmihan Topaç was born in 1970 in Grabs, Canton St. Gallen, as the third child of a Turkish migrant worker family. Her father was employed as a metalworker at the company Bühler in Flawil, her mother, a housewife, worked part-time in the textile factories HABIS, which went out of business in 1995, and FLAWA. İsmihan grew up in an apartment block on a hill at the edge of the woods in Flawil.

"We were a group of twelve kids, spent a lot of time in the woods and played down by a creek. There was also an Italian family, all the others were Swiss."

They kept in touch with other Turkish families through the association her father had helped to found, İsmihan said.

The family spent school holidays in Istanbul. While her father was busy renovating their house there, the kids were bored, impatiently waiting for the day to go to the sea and for their stay at a camping ground. Later the family persuaded the father to buy a holiday home, and from then on İsmihan always looked forward to the school holidays, with exception of the long trip by car which was exhausting. Travelling through Bulgaria was a terrifying experience, not least because their father never stopped for a rest on the whole stretch of four hundred kilometres. It was said to be too dangerous.

"I DISCOVERED SCHOOL IN TURKEY."

When her father retired at the age of fifty-five and decided to return to Istanbul in 1986, her parents insisted that she came with them. Looking back, İsmihan is happy about this decision. She attended the Anadolu Lisesi in Istanbul where she focussed on literary studies. The high school had been set up by the Turkish government specially for German-speaking migrant worker children from Austria, Germany and Switzerland. Some of the subjects were taught in German, others in Turkish. The beginning was not easy, change came as a culture shock: school uniforms, discipline, the Turkish language – everything was new. But she rose to the challenge and became a very good student. İsmihan said:

Türkiye’de her şey bambaşkaydı. Burada okulu ve öğrenmeyi keşfettim ve bu sayede bugüne kadar öğrenmeye meraklı biri olarak kaldım.”

“BİR BAVUL VE CEBİMDE 400 İSVİÇRE FRANKI.”

İsmihan Topaç İstanbul’a dönmek istemiyordu. Bunu anne babası da biliyordu. Babası on altı yaşındaki kızıyla bir anlaşma yaptı. Okulu bitirir bitirmez istediğini yapabilecekti. Üç yıl sonra liseyi bitirdi ve yeniden İsviçre’ye gitti. “Bir bavul ve cebimde 400 İsviçre Frankı ile çok geçmeden Flawil’deki erkek kardeşimin evinin kapısında buldum.” diye hatırlıyor İsmihan Topaç. Türkiye’de eğitimini sürdürebilme imkanı olmasına rağmen o yeniden İsviçre’ye taşınmayı tercih etti. Oradaki hayatın daha fazla özgürlük vaad etmesi onu cezbediyordu. Ama karşılaştığı gerçek, hayalleriyle örtüşmedi. Kız arkadaşları sadece evlilikten ve çocuk sahibi olmaktan bahsediyordu. Bunlar onun hiçbir şekilde ilgisi çekmeyen konulardı. 1980’lerin sonunda St. Gallen’de büyük iş imkânlarına rağmen bir ofis işi bulmak neredeyse imkânsızdı. O zamanlar Zürih’te yaşayan kız kardeşi ona kanton sınırlarının dışında iş başvurusunda bulunmayı önerdi.

“HİÇBİR ZAMAN EVLENMEK İSTEMEDİM. HİÇ ÇOCUĞUM OLMADI. BUNLAR BANA GÖRE DEĞİLDİ. HER ZAMAN İLERLEMENİ İSTEDİM.”

Zürih’te daha başarılı oldu. Bir günde yedi iş görüşmesi yaptı ve yedisinden de olumlu yanıt aldı, diye anlatıyor İsmihan Topaç. İlk olarak Leu bankasında iş buldu. Bu sırada eğitimini sürdürüyor, bağımsız projeler gerçekleştirebiliyordu. Böylece kariyer basamaklarını hızla tırmanıyordu. Dört yıl sonra St. Gallen kantonunun yönetimindeki iş ve işçi bulma kurumunda yetkili memur olarak çalışmaya başladı. St. Gallen kantonuna geri dönmek için kişisel nedenleri de vardı. İsviçre’de geçirdiği onca yıl sonra artık İsviçre vatandaşı olmak istiyordu. Fakat eviyle işi arasında gidip gelmek zor oluyordu. Evini değiştirmesine imkân yoktu çünkü vatandaşlık için yeni bir

Sie erzählt: „In der Schweiz war mir die Schule egal, ich musste nur durchkommen. Alle sagten, Du wirst eh nur eine Lehre machen, eine andere Chance wird es für dich nicht geben. In der Türkei war es anders, ich entdeckte die Schule und entdeckte das Lernen und bin es bis heute wissbegierig geblieben.“

„EIN KOFFER UND 400 SCHWEIZER FRANKEN.“

İsmihan Topaç wollte nicht zurück nach Istanbul. Das wussten ihre Eltern. Der Vater traf mit der Sechzehnjährigen eine Abmachung: Sobald sie einen Schulabschluss habe, könne sie Tun und Lassen, was sie wolle. Nach drei Jahren beendete sie das Gymnasium und ging wieder in die Schweiz. „Mit einem Koffer und 400 Schweizer Franken stand ich wenig später in Flawil bei meinem Bruder vor der Tür“, erinnert sich İsmihan Topaç. Obwohl sie in der Türkei hätte studieren können, zog sie es vor, wieder in die Schweiz zu ziehen. Das Versprechen eines freierlichen Lebens lockte sie. Doch, was sie antraf, entsprach nicht ihren Vorstellungen. Ihre Freundinnen hätten nur vom Heiraten und Kinder kriegen gesprochen. Ein Thema, das sie ganz und gar nicht interessiert habe.

In St. Gallen war es trotz grossem Stellenangebot Ende der 1980er Jahre aussichtslos, eine Arbeit im Büro zu finden. Da habe ihr ihre Schwester, die damals in Zürih gewohnt habe, den Tipp gegeben, sich über die Kantonsgrenze hinaus zu bewerben.

„ICH WOLLTE NIE HEIRATEN. ICH HABE KEINE KINDER. DAS WAR NIE SO MEIN DING. ICH WOLLTE IMMER WEITER.“

In Zürih hatte sie mehr Erfolg. „Ich hatte an einem Tag sieben Bewerbungsgespräche und sieben hätten mich genommen“, erinnert sich İsmihan Topaç. Sie fand eine Stelle in der Bank Leu, besuchte Weiterbildungen, konnte eigenständig Projekte durchführen. Es ging die Karriereleiter hoch. Nach vier Jahren wechselte sie in die kantonale Verwaltung St. Gallen als Sachbearbeiterin bei der Arbeitslosenkasse. Die

In Switzerland I didn’t care much about school, I just wanted to get through. Everyone told me, an apprenticeship is the limit, for you there are no other opportunities. Turkey was different in this respect. It was here that I discovered school and learning, and to this day I yearn for knowledge.”

“A SUITCASE AND 400 SWISS FRANKS.”

Her parents knew that İsmihan had not wanted to return to Istanbul. So her father made a deal with his sixteen-year old daughter, telling her that as soon as she had finished school, she could do whatever she liked. Three years later she got her degree from high school and returned to Switzerland.

“Shortly afterwards, I was standing at my brother’s doorstep in Flawil. I had a suitcase and 400 Swiss francs on me”, İsmihan remembers.

Even though she could have attended university in Turkey, she preferred to return to Switzerland. The idea of a somewhat more liberal lifestyle sounded promising. But what she found did not match her expectations. All her girlfriends talked about was marriage and children, a topic she was not interested in at all.

At the end of the 1980s it was impossible for her to find an office job in St. Gallen. Her sister, who at the time was living in Zurich, told her to apply for a job elsewhere, beyond St. Gallen.

“I NEVER WANTED TO GET MARRIED AND HAVE CHILDREN. IT WAS NEVER MY THING. I ALWAYS WANTED MORE.”

In Zurich she had more success.

“On a single day I had seven interviews and all seven employers would have taken me on”, İsmihan said. She found a position at Bank Leu, visited further training courses and was given own projects to work on, allowing her to climb the career ladder. After four years she switched jobs and started as a caseworker in the cantonal unemployment bureau in St. Gallen. İsmihan also had personal reasons for returning to St. Gallen: she wanted to become a Swiss citizen.

Commuting between Flawil, where she lived, and Zurich, where she worked, was exhausting. She could not change her place of residence because if she did, she would have had to wait at least another six years to re-apply for citizenship. After she became a Swiss citizen in 2000, she went to live in Canton Zurich. She switched jobs several times before moving to Izmir in 2013, working, among others, for Coca Cola Beverages, Import Parfumerie, Credit Suisse, Raiffeisen Bank and Zurich Cantonal Bank.

“WHEN MY MOTHER DIED, WE WENT TO ISTANBUL, AND IT WAS THEN THAT, FOR THE FIRST TIME, I THOUGHT OF GOING BACK TO TURKEY.”

In general, she liked her life in Switzerland, but quite often she also experienced discrimination – sometimes subtle, other times more open – and this bothered her. Unlike her parents, who had never stood up for themselves, she had always spoken her mind and never shied away from confrontations.

başvuruda bulunmadan önce bir yerde en az altı yıl kalması gerekiyordu. 2000 yılında İsviçre vatandaşı olduktan sonra Zürih'e taşındı. Defalarca iş değiştirdi. Coca Cola Beverages, Import Parfümerie, Credit Suisse, Raiffaisenbank ve Zürcher Kantonalbank'ta çalıştı.

"ANNEM ÖLDÜĞÜNDE İSTANBUL'A GİTTİK VE ORADA İLK KEZ YENİDEN GERİ DÖNEBİLECEĞİMİ DÜŞÜNDÜM."

İsviçre'deki hayatı genelde mutlu geçti. Ama bazen bilinçdışı, bazen de açık bir biçimde dışlayıcı tavırlara maruz kaldı. Bu gibi durumlarda bir şey söylemeye cesaret edemeyen anne babasından farklı olarak kendisi hakkını hep savundu, çatışmalardan hiç çekinmedi. İsmihan Topaç yeni bir şeyler yapmak istiyordu. Otuzlu yaşların sonunda neler yapabileceğini sorguladı. Geceleri kendi başına resim yapmaya başladı. Resimleri arkadaşlarına hediye ediyordu. Bir Medyum'a gitti ve tavsiyesi üzerine güzellik uzmanı olmaya karar verdi. Aynı zamanda göç etme kararı olgunlaşıyordu. Beş yıl önce annesi vefat ettiği zamanlar, kız kardeşiyle beraber sık sık İstanbul'a gelmeye başladığında bunu ilk kez düşündü. Ve 2013'ün ilkbaharında İsmihan Topaç İzmir'de yeni bir hayata başladı. Orada güzellik uzmanı olarak çalışıyor. İşleri iyi gidiyor. Resim yapmayı bıraktı. Manto tasarımları yapıyor onları diktiriyor ve güzellik salonunda satıyor. İsviçre ile olan bağı her zamanki gibi çok sıkı. Her gün Tages-Anzeiger'i (günlük bir gazeteyi) okuyor ve İsviçre'deki arkadaşlarıyla her gün telefonda konuşuyor.

Rückkehr in den Kanton St. Gallen hatte auch persönliche Gründe: sie wollte sich nun nach vielen Jahren in der Schweiz einbürgern lassen. Das Pendeln war anstrengend. Einen Wohnsitzwechsel konnte sie sich nicht leisten, da sie an einem neuen Wohnort mindestens sechs Jahre hätte warten müssen, bevor sie einen neuen Antrag auf Einbürgerung hätte stellen können. Nachdem sie 2000 Schweizer Bürgerin geworden war, zog sie in den Kanton Zürich, wechselte ihre Stelle mehrmals, bevor sie, 2013 nach Izmir umsiedelte. Coca Cola Beverages, Import Parfümerie, Credit Suisse, Raiffaisenbank und Zürcher Kantonalbank waren in diesen Jahren ihre Arbeitgeber.

"ALS MEINE MUTTER STARB, GINGEN WIR NACH ISTANBUL UND DA HABE ICH ZUM ERSTEN MAL GEDACHT, ICH KÖNNTE JA AUCH WIEDER ZURÜCK."

Sie sei zufrieden gewesen mit ihrem Leben in der Schweiz. Dennoch habe sie immer wieder unwohl und bisweilen auch ganz offen Diskriminierung erfahren. Anders als ihre Eltern, die sich nicht getraut hätten, etwas zu sagen, habe sie kein Blatt vor den Mund genommen und die Konflikte nicht gescheut.

Ismihan Topaç suchte nach neuen Wegen, fragte sich als Enddreissigerin, was könnte ich noch anpacken in meinem Leben. Sie beginnt, zu malen, nachts für sich. Die Bilder schenkt sie ihren Freundinnen und Freunden. Sie besucht ein Medium, lässt sich beraten und beschliesst, eine Ausbildung als Kosmetikerin in Angriff zu nehmen. Gleichzeitig reift der Entschluss, auszuwandern. Das erste Mal dachte sie daran, als ihre Mutter vor fünf Jahren starb und sie mit ihrer Schwester öfters in Istanbul war. Im Frühling 2013 war es dann soweit. Ismihan Topaç beginnt ein neues Leben in Izmir. Sie arbeitet als Kosmetikerin. Das Geschäft läuft gut. Mit dem Malen hat sie aufgehört. Sie entwirft Mäntel, lässt sie nähen und verkauft sie in ihrem Kosmetiksalon. Mit der Schweiz ist sie nach wie vor eng verbunden: sie liest jeden Tag den Tages-Anzeiger und telefoniert täglich mit ihren Freundinnen und Freunden in der Schweiz.

Being in her late thirties Ismihan did some soul searching, asking herself what she really wanted to do in life. She started to paint at night, for herself, giving the finished paintings away to friends. She went to see a psychic for advice after which she decided to train as a cosmetician. At the same time she reached a decision concerning her return to Turkey. The first time she had thought about it was when her mother had died five years ago whilst staying in Istanbul with her sister. In spring of 2013 Ismihan was ready to start a new life in Izmir.

Today she works as cosmetician. Business is good. She has stopped painting. Instead, she designs coats which she has made by a seamstress and and sell in her beauty salon.

She still has strong ties to Switzerland. She reads the Tages-Anzeiger (a Swiss daily newspaper) and talks to her Swiss friends every day on the phone.

Kanton St.Gallen

Ref.-Nr. C 30 189

Verlängerung der NL-Kontrollfrist bis 10. Februar 1991

1 Name Topac
Vorname Ismihan
Geburtsdatum 13. Mai 1970
Zivilstand ledig
Staatsangehörigkeit Türkei
Ausweispaß Pass
Einreisdatum 15.11.1970
Wohnort 9230 Flawil
Gehrenstrasse 25

2 Ehefrau (Vorname)
Mädchenname
Geburtsdatum
Staatsangehörigkeit
Einreisdatum

Kinder unter
18 Jahren
(Vorname, Geb.-Dat.)

erwerbstätig als

selbständig ☐

unselbständig ☐

Erwerbsart

nicht erwerbstätig ☐

Gebühren

Kanton

Gemeinde

Total

Niederlassung
Familienzuschlag
Ausweis

10.--

10.--

20.--

12.--

12.--

Porti/Spesen

1.--

1.--

10.--

23.--

33.--

AHV-Nr.

Datum

Kantonale Fremdenpolizei
im Auftrag:

1 888.70.644.153

01. Februar 1988 /mm

9230 Flawil

N° 106484

Unterschrift/ Signatur

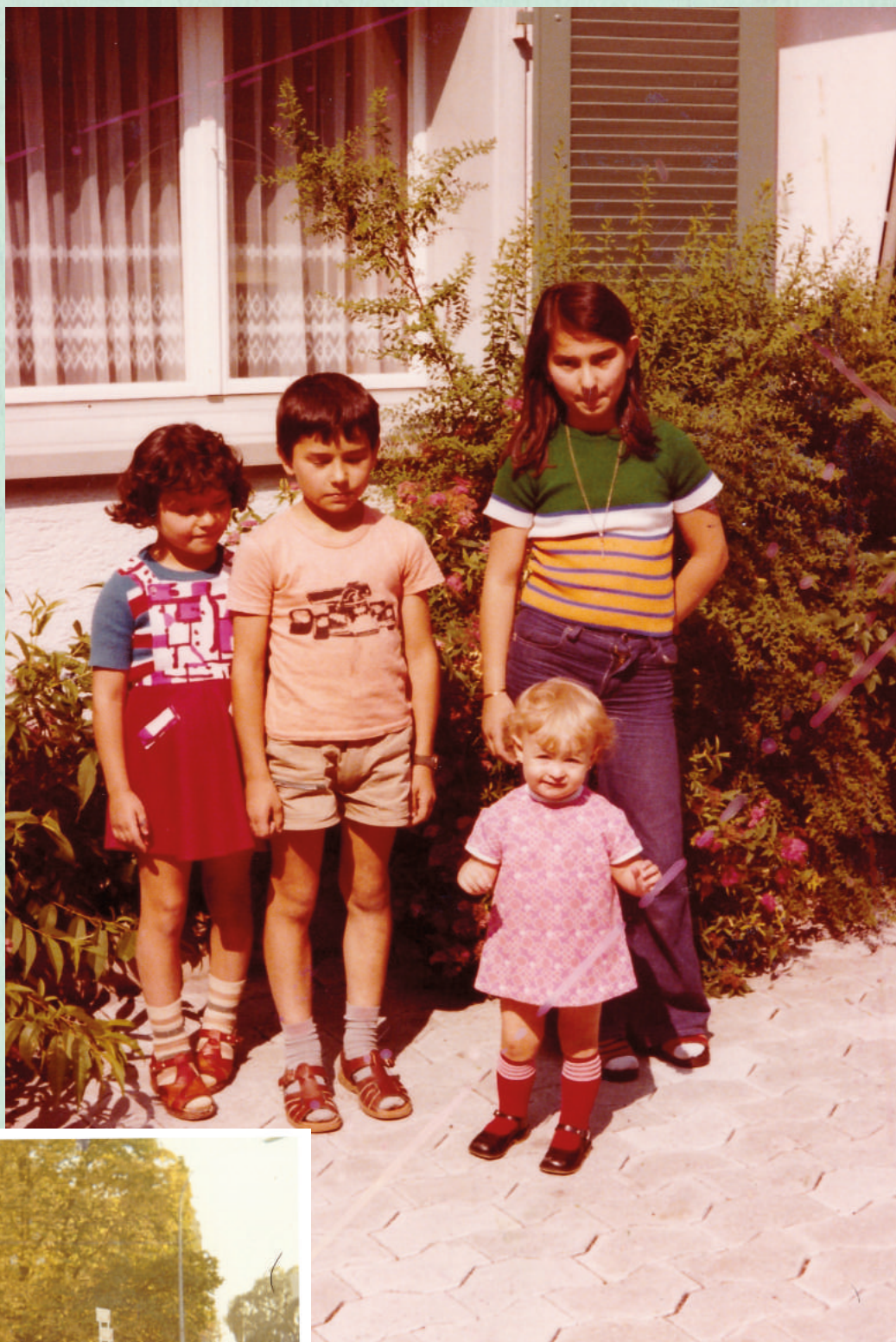
chrift/ Signatu

Name, Vorname / Nom, prénom / Cognome, nome

Topac Ismihan

İSMİHAN TOPAÇ

PORTRAITS

gesuch um Erteilung der bürgerlichen Einbürgerung
demande d'autorisation fédérale de naturalisation
domanda di autorizzazione federale alla naturalizzazione

prière de remplir en caractères d'imprimerie
compilare in stampatello

74 / 75 PORTRELER
Art. 13 BÜG / LN / LCit)

PORTRÄTS

An das Bundesamt für Polizeiwesen
A l'Office fédéral de la police
All'Ufficio federale di polizia

rt und Datum
eu et date
uogo e data

inbürgerungskanto
anton de naturalis
antone di naturaliz

ewerber(in) / F

amiliennamen / nom

omamen / prénom

eburtsdatum
ate de naissance
ata di nascita

ivilstand
tat civil
tato civile

☒ celibe, nubile ☐ coniugato/a ☐ vedovo/a ☐ divorziato/a ☐ separato/a

atum und Ort der Heirat oder der Auflösung der Ehe
ate et lieu du mariage ou de la dissolution du mariage
ata e luogo del matrimonio o dello scioglimento del matrimonio

taatsangehörigkeit(en) / nationalité(s) / cittadinanza(e)

Türkei

Mutterspr
ue m
ingua m

eruf (Art
Professio
Professio

Sac

ohnort
Domicile
Domicilio

E

Familienn
Nom de f
Cognome

opac

Mädchen
Nom de j

Cognome da nubile, nomi, data e luogo di nascita e cittadinanza della madre

ion
on
one

Arbeitgebers) Import Parfümerie
re di lavoro) Turbinenstr. 24, 8037
01/446 44 44

angehörigkeit des Vaters
du père

ka TR / Türkei

sangehörigkeit der Mutter
lité de la mère

lité de la mère

opac-Dikme Fikriye / 18.2.1933 / Prizen YU / Türkei

Signature
Unterschrift
Firma
Sottascritpion
Signature

Ce passeport est
jusqu'au
Dieser Pass ist
Questo passap
valevole fino al
Questo passap
valaivel fin als
This passport is

Prolongations v
Verlängerungen
Proroghe vedi p
Prolongazioni v
Renewal of vali

8. MÜJDE TÖNBKİCİ "HER YERDE BİRAZ YABANCI"

8. MÜJDE TÖNBKİCİ „ÜBERALL EIN BISSCHEN FREMD“

8. MÜJDE TÖNBKİCİ "I AM A FOREIGNER EVERYWHERE"

Müjde Tönbekici İstanbul'da doğdu. 1965 yılında üç yaşındayken ailesiyle birlikte İsviçre'ye, Windisch'teki Birrfeld'e yerleşti. Babası Brown Boveri'de (bugünkü ABB/ Aseon Brown Boveri Group) teknisyen, annesi büro elemanı olarak çalıştı. Müjde Hanım anaokulu ve ilkokulu Windisch'te okudu. 15 yaşındayken ailesinin tek ferdi olarak Türkiye'ye geri döndü, Bursa'da kız lisesine gitti ve bir yıl yatılı okudu. Bir yıl sonra babası, annesi ve kız kardeşi Türkiye'ye geri döndü. Babası hiçbir şekilde Türkiye'ye ayak uyduramadı ve İsviçre'ye geri döndü. Türkiye'yle ve ailesiyle olan bütün ilişkilerini kesti. Bu ayrılığı annesi duygusal olarak hiçbir zaman kabullenemedi ve bütün aile için bugüne kadar üstesinden gelemelikleri bir travma oldu, diyor Müjde Tönbekici.

"ERKEK ARKADAŞIMLA AYNI EVDE YAŞAMAK BİR DEVRİMDİ!"

1980 yılında mühendislik bilimleri fakültesine kaydolduğu İzmir'de ailesinden uzakta gerçekten özgür bir hayat yaşamaya başladı. Gerçi arkeoloji ya da güzel sanatlarda okumayı çok istedi ama herkes (annesi, akrabaları ve öğretmenleri) hep bir ağızdan şunu söyledi: bunlar para getirmeyen bölümler ama mühendislik eğitimi alırsan geleceğe güvenle bakabilirsin. "Farklı bir karar almadığıma halen pişmanım" diye anlatmaya devam ediyor Müjde Hanım. Bir mühendis olarak hiç çalışmadı aksine turizm alanında otelcilik, rehberlik ve gezi yazarlığı yaptı.

Deniz kenarındaki bu özgür şehirde yaşamak hoşuna gidiyordu. Kendisinin de ifade ettiği gibi, aileden bağımsız yaşamak ve genç bir kız olarak hayatının sorumluluğunu bilmek gibi, İsviçre'den getirdiği değerleri burada yaşayabiliyordu.

Ancak kalacak bir yer bulmak o kadar kolay olmadı. Erkek arkadaşıyla birlikte yaşamak istediğini söylediği her defasında bütün kapılar yüzüne kapandı. Küçük bir yalan söyleyip üç kız arkadaşıyla eve taşınacağını söyleyince işi yoluna koymayı başardı. "Anneme hiçbir zaman yalan söylemedim; bilmesi gereken her şeyi ona söyledim. Arkadaşlarıma karşı

In Istanbul geboren kam Müjde Tönbekici 1965 als Dreijährige mit ihren Eltern in die Schweiz, nach Birrfeld bei Windisch. Der Vater arbeitete als Techniker bei Brown Boveri (heute ABB Aseon Brown Boveri Group Ltd.), die Mutter als Büroangestellte. Müjde besuchte die Primarschule und die Bezirksschule in Windisch. Als Fünfzehnjährige kehrte sie zunächst als einzige der Familie in die Türkei zurück, besuchte das Mädchengymnasium in Bursa und verbrachte ein Jahr alleine als Internatsschülerin. Vater, Mutter und die Schwester kehrten ein Jahr später ebenfalls in die Türkei zurück. Ihrem Vater gelang es allerdings nicht, in der Türkei Fuss zu fassen. Er kehrte zurück in die Schweiz und brach alle Beziehungen zur Türkei, selbst zur Familie ab. Diesen Bruch habe ihre Mutter emotional nie richtig verarbeitet, er sei für alle ein Trauma gewesen, das sie bis heute noch nicht verarbeitet hätten, sagt Müjde Tönbekici.

"MIT DEM FREUND ZUSAMMEN ZU ZIEHEN, DAS WAR REVOLUTIONÄR!"

Für sie aber habe dann in Izmir, wo sie sich 1980 an der Fakultät der Ingenieurwissenschaften einschrieb, ein wirklich freies Leben fernab familiärer Aufsicht begonnen. Sie hätte zwar viel lieber Kunstgeschichte oder Archäologie studiert, aber alle – die Mutter, die Verwandten, die Lehrer – hätten gesagt, das sei ein brotloses Studium, mit einem Ingenieurstudium hätte sie Zukunftschancen. „Ich bereue es bis heute, dass ich mich nicht anders entschieden habe“, führt sie aus. Gearbeitet hat sie nie als Ingenieurin, sondern ist bis heute im Tourismus tätig, als Reiseleiterin, Reiseschriftstellerin und als Hotelier.

Die offene Stadt am Meer gefiel ihr und sie konnte, wie sie es selber ausdrückt, wichtige Werte, die sie aus der Schweiz mitgenommen habe, wie die Emanzipation von der Familie und der Wille als junge Frau, ihr Leben selber in die Hand zu nehmen, umsetzen.

Es sei nicht einfach gewesen, eine Wohnung zu finden, und als sie jeweils gesagt habe, dass sie mit

In 1965, as a three-year old kid, Müjde Tönbekici moved from Istanbul to Birrfeld near Windisch in Switzerland with her parents. Her father worked as a technician for Brown Boveri (today ABB, Aseon Brown Boveri Group Ltd.), her mother as an office assistant. Müjde attended primary and secondary schools in Windisch. At the age of fifteen she went to Bursa, Turkey, on her own where she enrolled in the local high school for girls as a boarding student. A year later, her father, mother and sister also returned to Turkey. But her father failed to gain a foothold and returned to Switzerland. He severed all ties to Turkey, even to his family.

Emotionally her mother never got over the separation, a trauma the family has never come to terms with up to this day, says Müjde.

"MOVING IN WITH MY BOYFRIEND WAS LIKE STARTING REVOLUTION!"

In 1980 she started a new, free life, away from parental observation, when she registered for a programme at the Department of Engineering at the Ege University in Izmir. She would have loved to study art history or archaeology, but everybody, including her mother, relatives and teachers, told her, that there was no money to be earned in these fields but that with a degree in engineering she would be able to find a well-paying job.

"To this day I regret my decision", she explains. She never worked as an engineer. Instead, she has been working in the tourism industry, as a travel guide, travel writer and hotel manager ever since.

She liked Izmir, this open-minded city next to the sea. She was able to live out some of the important values she had brought with her from Switzerland, such as emancipation from her family and the courage to take life into her own hands, not an easy thing to do for a young Turkish woman. Finding an apartment was difficult. When she announced that she was planning to move in with her boyfriend, people usually shut the door in her face. She had more success when she told the prospective landlord that she

da açtım ve dünya görüşümü her zaman savundum. Otuz yıldır hiç görmediğim arkadaşlarımla Facebook sayesinde yeniden görüştüğümde onları zamanında çok etkilediğimi söylerler. Ben genç ve eğitilmiş kadınlar için o zamana kadar bilinmeyen bir modeldim. Onlar hiç böyle yaşamadıklarını ifade ediyorlar.”

Müjde Tönbekici bunları misyonerlik amacıyla yapmıyor. Kendi değerlerini yaşayabilmek onun için her zaman çok önemliydi ve şunu belirtiyor: “Roma’ya giden birçok yol vardır.”

“ANNEM BANA DANA ETİNDEN SUCUK ALMIŞTI, AMA DİĞERLERİNDE DOMUZ ETİ VARDI.”

Müjde Hanım Birrfeld’deki çocukluk anılarını hatırlayınca okuldaki, öteki olmanın acı verici bir deneyimini anlatmaya başlıyor. İsviçre’de sınıf olarak ormana gezintiye gitmek, ateş yakmak ve sucuk kızartmak gelenekseldir. Okul gezilerinden birinde arkadaşlarının hepsinde domuz eti varken bir tek onda dana etinden yapılma sucuk vardı. Ailesi dindar olmasa da bir Müslüman olarak hiç domuz eti yemiyorlardı. O an, bir çocuk olarak dışlanmanın rahatsız edici duygusunu yaşadı, sıkıntıdan ter bastı ve bir daha hiç okul gezilerine gitmek istemedi. “Tıpkı diğerleri gibi konuşsam ve öyle görünsem de onlardan farklı bir yaşam biçimim vardı.”

“DELİRDİN Mİ, KÖYDE NE YAPACAKSIN!”

Müjde Tönbekici daha İzmir’deki eğitimi sırasında Kültür Bakanlığı’nın rehberlik kursuna gitti ve bu sayede sanata ve arkeolojiye olan ilgisini mesleğe dönüştürdü. Windisch’teki çocukluğu sırasında öğrendiği Almancası rehberlik alanında ona avantaj sağlıyordu ve İsviçre’den beraberinde getirdiği bir şey daha vardı: köye olan sevgisi. Bir zamanların Rum köyü olan Şirince ile ilgili 80’lerin ikinci yarısında bir roman okuyunca bu terk edilmiş yeri görmeye gitti. İlk görüşte oraya aşık oldum, diye anlatıyor. Yarı harap olmuş bir ahır düşük bir fiyata satın aldı. Mutevazı birtakım değişiklikler yaparak onu bir eve dönüştürdü ve oraya yerleşti. Bu, o zamanlar için çok sıra dışı bir olaydı. Çünkü eğitilmiş Türk kadını genelde şehirde, eğitimsiz Türk kadını ise köyde yaşırdı. Annesi onu bir türlü anlayamadı ve şunu söyledi: “Delirdin mi, köyde ne yapacaksın!” Eski kocası Sevan Nişanyan ile (Ermeni asıllı ünlü bir entelektüel) birlikte bir aile kurdular. Üç çocuğu Şirince’de büyüdü. Birçok seyahat yaptılar, turizm patlamasının yıkıcı etkilerine maruz kaldılar ve çok satarlar listesine giren Küçük Otel Rehberi ile başka bir turizmin mümkün olduğuna dikkat çektiler. Şirince onların yoğun entelektüel faaliyetleriyle ulusal ve uluslararası alanda tanınmaya başladı. Bugün Şirince’nin sokakları turistlerle dolup taşıyor. Onlar da iki hektarlık bir arazinin üzerine konukları ağırlayabilecekleri bir otel tesisi kurdular. Kaçak, çünkü Şirince 80’lerin sonundan beri sit alanında yer alıyor. Yeni bir yapı inşa etmek bir yana evlerde en ufak bir değişikliğe bile izin verilmiyor. Değişiklikleri düzenleyecek yeni bir yasayı Şirince sakinleri 25 yıldan daha fazla bir zamandır bekliyor. Ancak fiili şekilde hiç kimse bu yasaya uymuyor. Bir tek iktidar partisini eleştiren Sevan Nişanyan’a dava açıldı. Kaçak inşaat yapmaktan birkaç kere hapis yattı.

“Zor değişimleri kabullenmekte hiç zorluk çekmedim, bu zorlukların beni yavaşlatmasına izin

ihrem Freund zusammenziehen wolle, habe man ihr die Türe vor der Nase zugeschlagen. Geklappt hat es dann, weil sie sich einer Notlüge bediente und sagte, sie seien drei Studentinnen auf Wohnungssuche. „Ich habe meine Mutter nie angelogen, ihr so viel mitgeteilt, wie sie wissen musste. Meinen Freunden gegenüber war ich offen und verteidigte meine Weltanschauung. Dank Facebook komme ich jetzt in Kontakt mit Menschen, die ich 30 Jahre nicht mehr gesehen habe. Und sie sagen, dass ich ihnen damals imponiert hätte. Ich sei für sie ein bisher nicht gekanntes Modell einer jungen, gebildeten Frau gewesen. Selber hätten sie so nicht leben können.“

Müjde Tönbekici ist nicht missionarisch. Wichtig war und ist ihr bis heute, dass sie ihre Überzeugungen leben kann und meint: „Es gibt so viele Wege, die nach Rom führen.“

“MAMA KAUFTE MIR EINE KALBSBRATWURST, ABER ALLE HATTEN EINEN CERVELAT.”

Erinnert sich Müjde Tönbekici an ihre Kindheit in Birrfeld, dann erzählt sie von ihren Erlebnissen in der Schule und ihren schmerzhaften Erfahrungen, anders zu sein. In der Schweiz sei es üblich, dass man bei Klassenausflügen in den Wald gehe, ein Feuer mache und Würste brate. Alle hätten einen Cervelat gehabt, nur sie eine Kalbsbratwurst, denn als Muslime, auch wenn ihre Familie nicht gläubig gewesen sei, würden sie kein Schweinefleisch essen. Als Kind habe sie sich elend gefühlt, ausgeschlossen, habe Schweissausbrüche gehabt und wollte nicht mehr mit auf die Schulreisen. „Gesprochen habe ich gleich wie die andern, ausgesprochen auch, aber die Lebensweise.“

“BIST DU VERRÜCKT KIND, WAS SUCHST DU AUF DEM LANDE!”

Bereits während des Studiums in İzmir besuchte Müjde Tönbekici den Kurs des türkischen Kulturministerium für Reiseleitung und machte ihr Interesse in Kunst und Archäologie zum Beruf. Ihr Deutsch, das sie während ihrer Kindheit in Windisch gelernt hatte, verschaffte ihr als Reiseleiterin Vorteile. Und noch etwas habe sie aus der Schweiz mitgenommen: ihre Liebe zum Landleben. Als sie in der zweiten Hälfte der 1980er Jahre einen Roman über das ehemals griechische Dorf Şirince las, suchte sie diesen verlassen Ort auf. Es sei Liebe auf den ersten Blick gewesen, erzählt sie. Sie kaufte für wenig Geld einen halb zerfallenen Stall, baute ihn zu einem bescheidenen Wohnhaus um und liess sich in diesem Ort nieder. Das war damals ganz und gar nicht üblich. Denn gebildete Türkinnen und Türken hätten in der Stadt und ungebildete Türkinnen und Türken auf dem Land gelebt. Die Mutter habe sie nicht verstanden und gesagt: „Bist Du verrückt Kind, was suchst Du auf dem Lande!“

Gemeinsam mit ihrem früheren Ehemann Sevan Nişanyan, einem bekannten, armenischen Intellektuellen, gründete sie eine Familie. Ihre drei Kinder sind in Şirince aufgewachsen. Sie reisten viel, waren betroffen von den zerstörerischen Auswirkungen des Tourismusbooms und setzten mit ihrem Bestseller *Küçük Otel Rehberi*, einem Führer kleiner Hotels, ein Zeichen für einen anderen Tourismus. Şirince wurde durch ihre rege publizistische Tätigkeit national und international bekannt – heute sind

was moving in with three female students.

“I never lied to my mother. I just told her as much as she needed to know. Towards my friends I was always open and never held back with my views. Thanks to Facebook, I am able to reconnect with people I haven’t seen for more than thirty years. They tell me that, at the time, I had impressed them. They regarded me as a new type of role model for young educated women. They would never have been able to live quite like I did.”

Müjde Tönbekici is not out to convert people. To this day it is important to her that people live according to their own convictions and beliefs, under the motto, many paths lead to Rome, so to speak.

“MAMA BOUGHT VEAL SAUSAGE FOR ME, ALL THE OTHERS HAD PORK SAUSAGES.”

Looking back on her childhood in Birrfeld, Müjde Tönbekici told me stories about her days at school and the painful experience of being different. In Switzerland, school hikes often include lunch around a campfire and barbecuing sausages. Her fellow students ate Cervelat, the typical Swiss pork sausage, only she had a veal sausage, because as a Muslim, even though her family was not deeply religious, she would not eat pork. Being the odd one out made her feel excluded and miserable; she often broke out in a sweat and thus refused to go on any more school trips. “I talked like the others, looked like them, but our ways of life were different.”

Already during her studies at university in İzmir, Müjde Tönbekici took a course for travel guides offered by the Turkish Ministry of Culture and Tourism, allowing her to turn her interest in art and archaeology into a profession. Her German language skills gave her an additional advantage as a travel guide. Something else she took from Switzerland was her love for life in the country. In the second half of the 1980s she read a novel about the Greek village Şirince in İzmir Province after which she visited the deserted place. It was love at first sight. With a small amount of money she bought a ruined barn, converted it into a modest house, and took up residence in the village. At that time, this was an unheard of thing to do. Educated Turkish people lived in the city, the countryside was for uneducated peasants. Her mother did not understand her decision: “Are you out of your mind, child, what are you looking for out there in the countryside?”

Together with her husband, Sevan Nişanyan, an Armenian intellectual, she started a family. Her three children grew up in Şirince. The couple travelled a lot and were shocked to see the damaging effects caused by the tourism boom. With their bestseller *Küçük Otel-Rehberi*, a guide featuring small boutique hotels, they set an example for a different kind of tourism. Their stimulating publishing activities made Şirince famous, nationally and internationally, and today the small streets are full of tourists. Müjde and Sevan went on to build an eco-friendly resort with guesthouses on a two-hectare piece of land, which, in fact, was illegal because Şirince has been under heritage protection since the late 1980s. It is forbidden to make alterations to the old houses, let alone build new ones. For twenty-five years the village residents have been waiting

vermedim, hep ileri gitmek ve yeniliklere el atmak için çabaladım." Müjde Tönbekici, Nişanyan otelini işletiyor, ama seyahate çıkmayı, rehberlik yapmayı ihmal etmiyor. Büyük özlem duyduğu Mardin'e çekilmek hoşuna gidiyor. Onun için her yer evi, ama aynı zamanda ona her yer biraz yabancı.

die Gassen voller Touristen. Selber haben sie auf einem Gelände von zwei Hektaren eine nachhaltige Hotelanlage mit Gästehäusern gebaut. Illegal, denn seit Şirince Ende der 1980er Jahre unter Denkmalschutz steht, darf an den Häusern nichts verändert, geschweige denn neu gebaut werden. Auf ein Gesetz, das die Modalitäten regeln würde, warten die Einwohnerinnen und Einwohner seit mehr als 25 Jahren. De facto hält sich denn auch niemand daran. Belangt wurde einzig der sich gegenüber der herrschenden Politik kritisch äussernde Sevan Nişanjan. Er musste schon mehrmals wegen illegalen Bauens ins Gefängnis.

„Es ist mir immer leicht gefallen, auch schwierige Veränderungen zu akzeptieren und mich nicht aufhalten zu lassen, sondern immer weiter zu gehen, Neues anzupacken.“ Müjde Tönbekici führt das Nişanjan Hotel und ist dennoch viel unterwegs, leitet Reisegruppen und zieht sich gerne an ihren Sehnsuchtsort, nach Mardin, zurück. Überall ist sie zu Hause und dennoch immer auch ein wenig fremd.

for the set of regulations stipulated by the new law on heritage sites, but nothing has happened, so no one sticks to the rules. The only person ever to be charged for criticizing the prevailing policy is Sevan Nişanyan. He has been to jail several times for illegal building activities.

“It has always been easy for me to adapt to difficult changes without being discouraged, to keep on moving and get new things going.” Today Müdje manages the hotel Nişanyan, but she still travels a lot. She also works as a travel guide and loves to withdraw to her dream city of Mardin. She feels at home everywhere, yet a sense of foreignness ever remains.

3.9.1967

1.10.1967

Mängisch isch's ein, weiss nid
 's well bei Wäg und groti nie.
 Undeiseinisch wachet de Muet,
 Und es tribt und singt im Bl
 D' Wält blüet sine Rosehag,
 I der Seel wird 's wieder Tag:
 So isch's Läbe. Hi und zugg
 Nimmt's ein Lüscheli über d' Brugg

Sophie Hämmerli - Mai

Birr, 16. 4. 71

Deine Kindergär

Alice Schürmann

